

C/2024/1592

5.3.2024

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Rewizja dyrektywy o prawach ofiar”

(COM(2023) 424 final – 2023/0250 (COD))

(C/2024/1592)

Sprawozdawczyni: **Dovilė JUODKAITĖ**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 18.8.2023
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa
Data przyjęcia przez sekcję	21.11.2023
Data przyjęcia na sesji plenarnej	14.12.2023
Sesja plenarna nr	583
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	206/1/3

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) z zadowoleniem przyjmuje proponowaną rewizję dyrektywy o prawach ofiar. Wniosek może przyczynić się do poprawy praw ofiar oraz w perspektywie długoterminowej zwiększyć skuteczność i gospodarność instytucji sądowych.

1.2. Komitet podkreśla znaczenie zmian wprowadzonych do dokumentu dla usprawnienia indywidualnej oceny ofiar oraz ich wsparcia w całym procesie sądowym. Chociaż nie powinno być hierarchii i rodzajów przestępstw, to niektóre ofiary mogą wymagać dodatkowych środków wsparcia i ochrony. EKES rekomenduje, by Komisja opracowała wraz z państwami członkowskimi szczegółowe wytyczne dotyczące poszczególnych organów, które mają przeprowadzać ocenę.

1.3. Komitet zaleca nałożenie większych obowiązków w odniesieniu do szkolenia specjalistek i specjalistów na temat praw ofiar oraz wzywa Komisję do opracowania wytycznych i norm jakości dotyczących wsparcia. Należy zachęcać państwa członkowskie do wymiany najlepszych praktyk w zakresie wysokiej jakości wsparcia, w tym w zakresie szkolenia psychologów i specjalistów.

1.4. EKES rekomenduje również, by w każdym państwie członkowskim opracowano kompleksowe ramy komunikacji w celu poprawy dostępu do informacji.

1.5. Komitet ubolewa, że w wykazie przestępstw i niebezpiecznych zachowań ujęto problemy ze zdrowiem psychicznym, które muszą zostać uwzględnione podczas oszacowywania ryzyka stwarzanego przez sprawcę w ramach indywidualnej oceny. Tę wzmiankę należy usunąć z tekstu.

1.6. EKES z zadowoleniem przyjmuje prawo odwołania się od decyzji podjętych w toku postępowania sądowego, w tym od decyzji dotyczących tłumaczenia ustnego podczas rozpraw sądowych, i apeluje do państw członkowskich, by zadbały o należyte informowanie ofiar o tym prawie i by podjęły działania w celu zapewnienia niezwłocznego zastosowania takich środków odwoławczych.

1.7. Komitet popiera zamiar poprawy dostępu ofiar do odszkodowania. Zaleca, by państwa członkowskie dzieliły się dobrymi praktykami w zakresie opracowywania solidnych systemów kompensacji z uwzględnieniem ich skutków finansowych.

1.8. Komitet wzywa państwa członkowskie do przeznaczenia wystarczających środków finansowych na transpozycję i wdrożenie dyrektywy, a Komisję do zagwarantowania, że fundusze UE zostaną wzmocnione i wykorzystane do wdrożenia dyrektywy.

1.9. By monitorować wdrażanie, Komisja powinna wspierać państwa członkowskie w gromadzeniu danych, w tym poprzez opracowywanie wspólnych standardów, a także formatów dezagregacji i sprawozdawczości.

2. Kontekst opinii

2.1. Dyrektywę o prawach ofiar⁽¹⁾ przyjęto w 2012 r. w celu ustanowienia norm minimalnych w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw w całej Unii Europejskiej⁽²⁾. Podstawą prawną ustanowienia norm minimalnych w zakresie praw zarówno osób fizycznych w postępowaniu karnym, jak i ofiar przestępstw jest art. 82 ust. 2 lit. c) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

2.2. Komisja Europejska przeprowadziła w 2020 r. ocenę wdrożenia dyrektywy o prawach ofiar i przyjęła 11 maja 2020 r. sprawozdanie z oceny⁽³⁾. W sprawozdaniu wskazano, że wiele państw członkowskich nie dokonało pełnej transpozycji dyrektywy w terminie transpozycji upływającym 16 listopada 2015 r. Komisja wszczęła łącznie dwadzieścia sześć postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego z powodu niepełnej transpozycji⁽⁴⁾, z których większość została już zamknięta. Problemy wiązały się z brakiem definicji lub brakiem zgodności z definicją, trudnościami w transpozycji i wprowadzeniu dostępu do informacji, prawami procesowymi⁽⁵⁾ oraz ochroną przed wtórną wiktymizacją w trakcie postępowania przygotowawczego, indywidualną oceną służącą ustaleniu potrzeb ofiar, szczególną ochroną ofiar o szczególnych potrzebach oraz gromadzeniem danych.

2.3. Aby zapewnić skuteczniejsze wdrożenie dyrektywy i lepszą ochronę ofiar wszystkich przestępstw w UE, 24 czerwca 2020 r. Komisja po raz pierwszy przyjęła Strategię UE w zakresie praw ofiar (2020–2025). W ramach tej strategii zobowiązała się do oceny instrumentów UE i ich ewentualnych wad oraz wskazała, że „w razie potrzeby – do 2022 r. przedstawi wnioski ustawodawcze mające na celu dalsze wzmocnienie praw ofiar”.

2.4. Rewizja dyrektywy obejmowała szczegółowy proces konsultacji, w tym konsultacje publiczne i ukierunkowane konsultacje z zainteresowanymi stronami platformy praw ofiar. EKES z zadowoleniem przyjmuje ten proces i odnotowuje, że o publikację wniosku zabiegały organizacje reprezentujące prawa ofiar i organizacje społeczeństwa obywatelskiego⁽⁶⁾.

3. Uwagi ogólne

3.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje wniosek dotyczący rewizji dyrektywy, obejmujący zmiany służące zwiększeniu praw ofiar przestępstw w poszczególnych obszarach i w ramach poszczególnych przepisów prawa, co przyczyni się do zwiększenia odporności społeczeństw i do lepszego funkcjonowania instytucji sądowych.

3.2. Rewizja dyrektywy jest zgodna z innymi przepisami i strategiami UE, w tym ze Strategią na rzecz wzmocnienia stosowania Karty praw podstawowych UE⁽⁷⁾ oraz z wysiłkami na rzecz uczynienia praw i wartości UE bardziej namacalnymi w takich dziedzinach, jak prawa ofiar i dostęp do wymiaru sprawiedliwości, o czym mowa w opinii EKES-u w sprawie stosowania Karty praw podstawowych⁽⁸⁾.

3.3. Komitet wyraża uznanie dla Komisji za to, że we wniosku wzięła pod uwagę transformację cyfrową i rozwój nowych technologii. Korzystanie z elektronicznych środków komunikacji (art. 26b) może przyczynić się do poprawy dostępu ofiar do wymiaru sprawiedliwości oraz jest zgodne z polityką cyfryzacji Komisji, w tym z cyfryzacją wymiaru sprawiedliwości.

3.4. Niezależnie od tych korzyści EKES wskazuje, że w przypadku ofiar korzystanie z narzędzi i technologii cyfrowych powinno być zawsze fakultatywne. Niektóre ofiary, w tym osoby nieposiadające umiejętności cyfrowych lub posiadające je w ograniczonym zakresie, mogą nie być w stanie korzystać z takich narzędzi i technologii komunikacyjnych. Ofiarom przestępstw należy zawsze udostępniać rozwiązania niecyfrowe.

3.5. Choć dyrektywa ma charakter horyzontalny i zastosowanie do wszystkich ofiar przestępstw, to należy pamiętać, że osoby z grup zmarginalizowanych najczęściej padają ofiarą przestępstw, w tym brutalnych przestępstw i przestępstw z nienawiści, oraz rzadziej zgłaszają przestępstwa, uzyskują dostęp do wymiaru sprawiedliwości i otrzymują odpowiednie wsparcie. Komitet podkreśla wagę zapewnienia ofiarom kompleksowych praw i usług, a także wszechstronnego wsparcia z uwzględnieniem różnorodności ofiar i przestępstw, w tym poprzez podejmowanie ukierunkowanych działań.

⁽¹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Dz.U. L 315 z 14.11.2012, s. 57).

⁽²⁾ Dyrektywa ma zastosowanie do wszystkich państw członkowskich UE z wyjątkiem Danii, która skorzystała z klauzuli *opt-out*.

⁽³⁾ COM(2020)188 final (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=COM:2020:188:FIN>).

⁽⁴⁾ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/ip_23_3724.

⁽⁵⁾ Stwierdzono zwłaszcza niedociągnięcia we wdrożeniu przepisów art. 17 ust. 3 dotyczących zapewnienia bezzwłocznego przekazania zawiadomienia do państwa, w którym popełniono przestępstwo.

⁽⁶⁾ <https://victim-support.eu/news/joint-statement-for-european-day-for-victims-of-crime/>.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 326 z 26.10.2012, s. 391.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 341 z 24.8.2021, s. 50.

3.6. EKES popiera decyzję Komisji, aby w większym stopniu skoncentrować się na bezbronnych ofiarach, w tym przez udoskonalenie indywidualnej oceny szczególnych potrzeb, a także zapewnienie bezpłatnej pomocy psychologicznej oraz dodatkowych szczególnych środków i wymogów w odniesieniu do dzieci będących ofiarami i ofiar z niepełnosprawnościami. Z zadowoleniem przyjmuje również decyzję, aby ułatwić zgłaszanie przestępstw przez migrantów o nieregulowanym statusie, w ramach której zakazuje się przekazywania organom ds. migracji danych osobowych istotnych dla określenia statusu pobytu ofiary, jeżeli te dane zgromadzono w wyniku zgłoszenia przestępstwa.

3.7. EKES odnotowuje, że o ile zgodnie z wnioskiem organy są zobowiązane do zapewnienia, aby indywidualne oceny uwzględniały cechy osobowe ofiary, w tym płeć i płeć społeczno-kulturową, o tyle nie wzięto w nim pod uwagę kompleksowej perspektywy płci i nie przewidziano wsparcia uwzględniającego problematykę płci w szerszym zakresie wykraczającym poza przemoc ze względu na płeć. Kobiety w całej ich różnorodności padają ofiarą różnego rodzaju przestępstw, a nie wyłącznie ofiarą przemocy ze względu na płeć i przemocy domowej, w związku z czym w ramach usług oraz szkoleń specjalistów należy uwzględniać aspekt płci, aby zapewnić egzekwowanie praw i zaspokojenie potrzeb kobiet.

3.8. EKES z wielkim zadowoleniem przyjmuje art. 26d dotyczący środków ochrony prawnej, zobowiązujący państwa członkowskie do zapewnienia, aby ofiary, których prawa wynikające z odnośnej dyrektywy naruszono, miały dostęp do skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym. Wzywa państwa członkowskie do podjęcia działań służących informowaniu ofiar o przysługującym im prawie do środka odwoławczego, a także do zapewnienia szybkiego wydawania decyzji i przyznawania środków odwoławczych.

4. Uwagi szczegółowe dotyczące pięciu głównych kategorii praw ofiar

4.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje to, że rewizja dyrektywy służy celom szczegółowym ukierunkowanym na wzmocnienie pięciu kategorii praw ofiar przestępstw, tj. prawa do informacji, prawa do wsparcia i ochrony zgodnie z indywidualnymi potrzebami ofiar, praw procesowych oraz prawa do uzyskania decyzji w sprawie odszkodowania. Te prawa mają podstawowe znaczenie w kontekście zapewnienia ochrony praw ofiar od chwili popełnienia przestępstwa do zakończenia postępowania prawnego.

4.2. Prawo do informacji wzmacnia się w szeregu przepisów. W artykule dotyczącym „protokołów w drodze koordynacji i współpracy na szczeblu krajowym” określono, że w ramach protokołów szczególnych należy zapewnić egzekwowanie prawa do informacji w przypadku ofiar, w tym ofiar zatrzymanych. Informacje muszą być dostosowane do zmieniających się indywidualnych potrzeb ofiar, „przy czym informacje te muszą być proste i łatwe do zrozumienia, przekazywane terminowo i z czasem powtarzane, w wielu formatach, w tym ustnie, pisemnie i cyfrowo”. We wniosku przewidziano również nowe obowiązki w zakresie korzystania z elektronicznych środków komunikacji i tworzenia telefonów zaufania i stron internetowych z myślą o poprawie dostępu do informacji. Co więcej, przewiduje się obowiązek zapewnienia ofiarom „możliwoś[ci] zgłaszania przestępstw właściwym organom za pośrednictwem technologii informacyjno-komunikacyjnych”, przy czym brakuje zapewnienia, aby „procedury zgłaszania przestępstw były bezpieczne, poufne”, jak przewidziano w art. 5a ust. 4. W art. 10a jest mowa o zapewnianiu w pomieszczeniach sądowych pomocy polegającej na udzielaniu ofiarom informacji.

4.3. Komitet wskazuje, że prawo do informacji ma podstawowe znaczenie w kontekście umożliwienia ofiarom wyegzekwowania przysługujących im praw. Zaleca, aby w każdym państwie członkowskim stworzono kompleksowe ramy komunikacji. Państwa członkowskie powinny wprowadzić środki służące zwiększeniu świadomości prawa do informacji w przypadku ofiar, w szczególności w celu informowania ofiar, które mogą mieć największe trudności w identyfikacji przestępstwa, uzyskaniu informacji i wyegzekwowaniu swoich praw; chodzi tu między innymi o pracowników migrujących⁽⁹⁾ lub osoby należące do innych grup zmarginalizowanych, w tym osoby z niepełnosprawnościami przebywające w zakładach opiekuńczych, dzieci i osoby zmagające się z wieloma barierami i dyskryminacją, które są bardziej narażone na wykorzystywanie, przemoc i niegodziwe traktowanie.

4.4. Kolejnym problemem napotykanym przez ofiary przestępstw jest brak dalszych informacji albo ograniczona ilość takich informacji. O ile w proponowanym tekście jest mowa o przekazywaniu informacji „w wielu formatach”, o tyle nie określono ścisłego obowiązku dotyczącego języka i tłumaczenia ani wyraźnego nadrzędnego obowiązku udzielania ofiarom informacji przez państwa członkowskie na temat postępów w ich sprawie⁽¹⁰⁾. EKES zaleca sformułowanie przez instytucje UE bardziej rygorystycznych przepisów w celu zadbania o to, aby wszystkie ofiary mogły otrzymywać w odpowiednim czasie i przez cały czas trwania procesu informacje o swych prawach i swojej sprawie w dostępnym i zrozumiałym dla nich języku i formie.

⁽⁹⁾ Ze sprawozdania Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA) z 2023 r. pt. „Underpinning victims' rights: support services, reporting and protection” wynika, że pracownicy migrujący mają niewielki kontakt z osobami spoza ich miejsca pracy i nie mają żadnych informacji na temat pomocy, którą mogą uzyskać, gdy padną ofiarą poważnego wyzysku.

⁽¹⁰⁾ W art. 10b zmienionej dyrektywy jest mowa jedynie o informowaniu ofiar o decyzjach podjętych w postępowaniach sądowych bezpośrednio ich dotyczących.

4.5. Pozytywne jest to, że Komisja wymaga od państw członkowskich zapewnienia terminowego przeprowadzenia indywidualnych ocen, które rozpoczyna się przy pierwszym kontakcie ofiary z właściwymi organami. We wniosku jest zawarty wykaz elementów, które należy uwzględnić w trakcie indywidualnej oceny, w tym związek ze sprawcą i cechy sprawcy, oraz wskazanie, że szczególną uwagę należy zwracać na ofiary, w przypadku których mamy do czynienia z więcej niż jednym rodzajem narażenia lub przestępstwa. EKES uważa jednak, że nie jest jasne, co oznacza stwierdzenie, że organy regularnie aktualizują ocenę⁽¹⁾. Komitet zaleca, aby Komisja we współpracy z państwami członkowskimi opracowała szczegółowe wytyczne dotyczące poszczególnych organów przeprowadzających ocenę w celu zapewnienia większej przejrzystości w kwestii ich obowiązków, zgodnie z wymogami w odniesieniu do ofiar przemocy i przemocy domowej na podstawie proponowanej dyrektywy w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (art. 23).

4.6. EKES z zadowoleniem przyjmuje to, że we wniosku zapewnia się lepsze wsparcie i ochronę na podstawie indywidualnych potrzeb ofiar dzięki udoskonalonej indywidualnej ocenie służącej ustaleniu szczególnych potrzeb ofiar w zakresie wsparcia i ochrony oraz dzięki przepisom ułatwiającym bezbronnym ofiarom dostęp do specjalistycznego wsparcia. W sprawozdaniu z oceny wskazano, że dyrektywa w poprzednim brzmieniu nie była efektywna, jeżeli chodzi o zapewnienie wszystkim ofiarom skutecznego wsparcia⁽²⁾. Udzielenie odpowiedniego wsparcia jest niemożliwe bez ustalenia potrzeb ofiar.

4.7. EKES z zadowoleniem przyjmuje również przepisy dotyczące służb udzielających wsparcia, w szczególności proaktywną rolę organów w zapewnianiu, aby z ofiarami kontaktowały się odpowiednie ogólne i specjalistyczne służby udzielające wsparcia, oraz obowiązek dopilnowania, aby te służby działały w czasie kryzysów. Co więcej, pochwała uwzględnienie przepisów zapewniających skuteczniejsze wsparcie, na przykład prawo do bezpłatnego wsparcia psychologicznego na tak długo, jak to konieczne na podstawie przeprowadzonej oceny, a także prawo do ukierunkowanego, wieloagencyjnego wsparcia na rzecz dzieci będących ofiarami oraz prawa osób z niepełnosprawnościami.

4.8. EKES odnotowuje, że we wniosku uwzględniono szczegółowo środki ochrony. Jest jednak zaniepokojony uwzględnieniem problemów ze zdrowiem psychicznym w wykazie przestępstw i niebezpiecznych zachowań, które muszą zostać uwzględnione podczas oszacowywania ryzyka stwarzanego przez sprawcę w ramach indywidualnej oceny. Zjawisko stygmatyzacji i dyskryminacji ze względu na stan zdrowia psychicznego wciąż jest powszechne i należy je wyeliminować, jak wskazano w opinii EKES-u „Środki na rzecz poprawy zdrowia psychicznego”⁽³⁾. EKES wzywa do skreślenia w tekście odniesienia do stanu zdrowia psychicznego sprawcy. Należy uwzględnić wyłącznie czynniki związane z niebezpieczeństwem stwarzanym przez daną osobę.

4.9. Komitet ubolewa, że brakuje propozycji szkoleń dla specjalistów będących w kontakcie z ofiarami, w tym w zakresie oceny, praw ofiar o szczególnych potrzebach oraz sposobu informowania ofiar i komunikowania się z nimi. Zaleca, aby przewidziano większe obowiązki w zakresie szkolenia specjalistów, oraz wzywa Komisję do opracowania szczegółowych wytycznych dotyczących przeprowadzania indywidualnych ocen służących ustaleniu potrzeb ofiar przestępstw oraz norm jakości wsparcia. Zwraca również uwagę na znaczenie rozwijania wśród psycholożek i psychologów wiedzy na temat zespołu stresu pourazowego w celu zaspokojenia szczególnych potrzeb w tym zakresie, i apeluje o prowadzenie wymiany najlepszych praktyk w całej Europie w zakresie wysokiej jakości wsparcia.

4.10. Komitet dostrzega znaczenie towarzyszenia ofierze i odpowiedniego doradztwa podczas całego postępowania. Odnotowuje jednak, że w tekście art. 10a zapewniono organom państwowym znaczny luz decyzyjny przy wykładni pojęcia „pomocy w pomieszczeniach sądowych”, co może skutkować różnym poziomem jakości udzielanej pomocy. Towarzysząc ofiarom podczas całego postępowania, należy skuteczniej zapewniać im stałe wsparcie aż do końca postępowania.

4.11. Komitet z zadowoleniem przyjmuje prawo do odwołania od decyzji podjętych w toku postępowania sądowego, w tym od decyzji w sprawie tłumaczenia ustnego podczas rozpraw sądowych oraz w sprawie specjalnych środków ochrony. Dysponowanie przez ofiary środkami odwoławczymi od decyzji, które ich dotyczą, bez względu na ich status prawny w postępowaniu karnym, stanowi ważny element umożliwiający ich aktywny udział w postępowaniach wymiaru sprawiedliwości. Komitet zachęca państwa członkowskie do zapewnienia, aby ofiary należycie informowano o przysługującym im prawie do środka odwoławczego, a także do podejmowania działań w celu niezwłocznego stosowania takich środków odwoławczych.

⁽¹⁾ Zmiana art. 22 ust. 7.

⁽²⁾ Organizacje wsparcia ofiar ostrzegły, że nie zawsze przeprowadza się indywidualną ocenę potrzeb. Zob. dokument roboczy służb Komisji SWD(2022) 179 final (ocena dyrektywy 2012/29/UE) (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022SC0179>), s. 70; FRA odnotowała, że policja często nie przeprowadza ocen w sposób systematyczny i rutynowy. FRA, „Underpinning victims' rights: support services, reporting and protection”, 2023, s. 40.

⁽³⁾ Dz.U. C 349 z 29.9.2023, s. 100.

4.12. EKES z zadowoleniem przyjmuje wzmocnienie praw ofiar zamieszkałych w innym państwie członkowskim dzięki możliwości korzystania z wideokonferencji oraz konferencji telefonicznych. Choć w tekście takie rozwiązanie jest fakultatywne, to wzywa państwa członkowskie do uczynienia go obowiązkowym, gdy ofiary zwracają się o nie w celu udziału w rozprawie. Ten wymóg byłby zgodny z komunikatem UE dotyczącym cyfryzacji wymiaru sprawiedliwości⁽¹⁴⁾ i z wnioskiem dotyczącym rozporządzenia w sprawie cyfryzacji współpracy sądowej⁽¹⁵⁾.

4.13. EKES z zadowoleniem przyjmuje zamiar poprawy dostępu ofiar do kompensacji przez wzmocnienie ich praw do uzyskania decyzji w sprawie odszkodowania w toku postępowania karnego oraz poprzez dążenie do natychmiastowej wypłaty odszkodowania ofierze po wydaniu wyroku. Chociaż obecne w tekście sformułowania „w rozsądnym terminie” i „bez zbędnej zwłoki” mogą skutkować zróżnicowanym traktowaniem ofiar i różnicami między poszczególnymi państwami członkowskimi, to bezpośrednie odszkodowanie bez zbędnej zwłoki zapewni ofiarom skuteczną kompensację i pozwoli uniknąć wtórnej wiktymizacji. EKES zdaje sobie sprawę, że możliwość wypłacenia przez państwo z góry odszkodowania i odzyskania tej sumy w późniejszym terminie od sprawcy będzie miało skutki finansowe, które nie zostały odpowiednio ocenione we wniosku. Państwa członkowskie powinny dzielić się dobrymi praktykami w zakresie opracowywania solidnych systemów odszkodowań z uwzględnieniem ich skutków finansowych.

4.14. Państwa członkowskie powinny podjąć środki w celu zapewnienia przystępnego cenowo i wysokiej jakości zastępstwa prawnego, aby pomóc ofiarom w zagwarantowaniu im dostępu do wymiaru sprawiedliwości i w dochodzeniu roszczeń.

5. Uwagi szczegółowe dotyczące wdrożenia i monitorowania dyrektywy

5.1. Komitet sukcesywnie zwracał uwagę na niejasność i pozostawienie państwom członkowskim znacznego marginesu swobody w zakresie rewizji dyrektywy. Obawia się, że ze względu na niejasne sformułowania użyte w tekście państwom członkowskim trudno będzie zapewnić skuteczną transpozycję i skuteczne wdrożenie dyrektywy i w rezultacie poziom ochrony praw ofiar na terytorium UE będzie zróżnicowany.

5.2. Aktualna Strategia UE w zakresie praw ofiar obowiązuje do 2025 r., w związku z czym Komitet wzywa Komisję do przyjęcia strategii na kolejny okres i zapewnienia ciągłości prac platformy praw ofiar, co ma służyć jako wytyczne i pomoc dla państw członkowskich w procesie transpozycji i wdrożenia dyrektywy.

5.3. Komitet zwraca się ponadto do państw członkowskich o przyjęcie krajowych strategii lub programów na rzecz praw ofiar, a także o usprawnienie koordynacji i współpracy w sprawach transgranicznych. Co więcej, wzywa państwa członkowskie do przyjęcia podejścia wielodyscyplinarnego i unikania prowadzenia odosobnionych działań na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

5.4. Komitet podkreśla, że stworzenie ram i mechanizmów koordynacji na szczeblu krajowym jest konieczne do zapewnienia praw ofiar i skutecznego działania służb udzielających wsparcia ofiarom na całym terytorium poszczególnych państw członkowskich. Z zadowoleniem przyjmuje przepis, w którym wymaga się, aby państwa ustanawiały i wdrażały protokoły szczegółowe dotyczące organizacji usług i działań realizowanych na mocy dyrektywy. Bardzo istotne będzie jednak, aby Komisja monitorowała skuteczność tych protokołów i opracowała metody oceny jakości usług.

5.5. W sprawozdaniu z oceny odnotowano kwestię finansowania, gdy niedobory środków są minimalne z punktu widzenia konieczności ochrony ofiar, szczególnie w przypadku organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Komitet wzywa państwa członkowskie do przeznaczenia wystarczających środków finansowych na transpozycję i wdrożenie dyrektywy, a Komisję do zagwarantowania, że fundusze UE zostaną wzmocnione i wykorzystane do jej wdrożenia.

5.6. Komitet odnosi się pozytywnie do propozycji dostarczania danych i statystyk. Z punktu widzenia zapewnienia porównywalnych danych EKES uznaje za istotne to, że Komisja wspiera państwa członkowskie w gromadzeniu danych, w tym przez opracowywanie wspólnych standardów, formatów dezagregacji i formatów sprawozdawczości. Sugeruje się, aby badania w dziedzinie wiktymologii w państwach członkowskich przeprowadzano zgodnie z uzgodnioną jednolitą metodyką w celu poznania faktycznej sytuacji w zakresie wiktymizacji oraz aby dane z badań uwzględniano w znormalizowanych formatach sprawozdawczości. EKES zaleca, aby Komisja włączała służby udzielające wsparcia ofiarom i odpowiednie organizacje społeczeństwa obywatelskiego w proces opracowywania wspólnych standardów i formatów sprawozdawczości w ramach platformy praw ofiar i w ramach udziału europejskiej sieci dotyczącej praw ofiar. Zaleca ponadto zwiększenie zakresu dezagregacji danych, w tym według kryterium rodzaju niepełnosprawności, pochodzenia etnicznego i orientacji seksualnej, jeżeli takie dane są dostępne i ujawniane przez ofiary.

Bruksela, dnia 14 grudnia 2023 r.

Oliver RÖPKE

Przewodniczący

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽¹⁴⁾ COM(2020) 710 final (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0710>).

⁽¹⁵⁾ COM(2021) 759 final (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021PC0759>).